

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)

30 päivänä maaliskuuta 2023*

Ennakkoratkaisupyyntö – Jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentäminen –
Moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettava vakuutus – Direktiivi
2009/103/EY – 3 artikla – Ajoneuvojen vakuuttamisvelvollisuus – 18 artikla – Oikeus suoraan
korvausvaatimukseen – Ulottuvuus – Korvauksen määrän määrittäminen –
Hypoteettiset kustannukset – Mahdollisuus asettaa korvauksen maksamiselle tiettyjä
edellytyksiä – Ajoneuvon myynti

Asiassa C-618/21,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie (Varsovan kaupungin piirioikeus, Puola) on esittänyt 30.8.2021 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 30.9.2021, saadakseen ennakkoratkaisun asioissa

AR

vastaa

PK S.A. ja

CR

ja

BF

vastaa

SI S.A.

ja

ZN

vastaa

MB S.A.

* Oikeudenkäyntikieli: puola.

ja

NK sp. z o.o. s.k.

vastaan

PK S.A.

ja

KP

vastaan

SI S.A.

ja

RD sp. z o.o.

vastaan

EZ S.A.,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja E. Regan sekä tuomarit D. Gratsias (esittelevä tuomari), M. Ilešič, I. Jarukaitis ja Z. Csehi,

julkisasiamies: J. Richard de la Tour,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- AR, edustajanaan R. Lewandowski, radca prawny,
- KP, edustajanaan L. Nawrocki, radca prawny,
- RD sp. z o.o., edustajanaan G. Stasiak, radca prawny,
- SI S.A., edustajanaan M. Nycz, radca prawny,
- Puolan hallitus, asiamiehenään B. Majczyna,
- Tšekin hallitus, asiamiehinään M. Smolek ja J. Vlácil,
- Saksan hallitus, asiamiehinään J. Möller, P. Busche ja M. Hellmann,

– Euroopan komissio, asiamiehinään U. Małecka, B. Sasinowska ja H. Tserepa-Lacombe, kuultuaan julkisasiamiehen 15.12.2022 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen, on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavasta vakuutuksesta ja vakuuttamisvelvollisuuden voimaansaattamisesta 16.9.2009 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/103/EY (EUVL 2009, L 263, s. 11) 18 artiklan, luettuna yhdessä kyseisen direktiivin 3 artiklan kanssa, tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty kuudessa asiassa, joista ensimmäisessä asianosaisina ovat yhtäältä AR ja toisaalta PK S.A. ja CR, toisessa BF ja SI S.A., kolmannessa ZN ja MB S.A., neljännessä NK sp. z o.o. s.k. ja PK S.A., viidennessä KP ja SI S.A. sekä kuudennessa RD sp. z o.o. ja EZ S.A. ja joissa nämä asianosaiset ovat yhtäältä moottoriajoneuvojen omistajia ja toisaalta näille ajoneuvoille aiheutuneesta vahingosta vastaaville henkilöille liikennevakuutuksen myöntäneitä vakuutusyhtiöitä sekä joissa on kyse vaatimuksesta korvata mainittu vahinko.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

- 3 Direktiivin 2009/103 johdanto-osan 30 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:
”Oikeus vedota vakuutus sopimukseen ja vaatia korvausta suoraan vakuutusyhtiöiltä on erittäin tärkeä moottoriajoneuvo-onnettomuudessa vahingon kärsineen suojan kannalta. Korvausvaatimusten tehokkaan ja nopean käsittelyn helpottamiseksi ja kalliiden oikeuskäsittelyjen välttämiseksi oikeus vaatia korvausta suoraan vahinkovastuussa olevan henkilön vakuutusyhtiöiltä olisi säädettävä koskemaan kaikkia moottoriajoneuvo-onnettomuuksissa vahingon kärsineitä.”
- 4 Tämän direktiivin 3 artiklassa, jonka otsikko on ”Liikennevakuutuksen ottamista koskeva velvoite”, säädetään seuraavaa:
”Jäsenvaltioiden on toteutettava, jollei 5 artiklasta muuta johdu, tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että sellaisten ajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta on otettu liikennevakuutus, joilla on pysyvä kotipaikka sen alueella.
Vakuutetun vastuun laajuus sekä vakuutusturvan ehdot määräytyvät ensimmäisessä kohdassa tarkoitettujen toimenpiteiden mukaisesti.
– –
Ensimmäisessä kohdassa tarkoitettujen liikennevakuutuksen on aina katettava sekä omaisuusvahingot että henkilövahingot.”

5 Mainitun direktiivin 5 artiklan mukaan jäsenvaltio voi poiketa 3 artiklasta, jos kyseessä ovat tietyt luonnolliset henkilöt taikka julkisoikeudelliset tai yksityisoikeudelliset oikeushenkilöt taikka tietyntyyppiset ajoneuvot tai erityistyyppisellä rekisterikilvellä varustetut ajoneuvot.

6 Saman direktiivin 9 artiklan, jonka otsikko on ”Vähimmäismäärät”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on vaadittava, tämän kuitenkin rajoittamatta niiden oikeutta vahvistaa korkeampia vastuurajoja, että 3 artiklassa tarkoitetun pakollisen vakuutuksen on katettava vähintään seuraavat määrät:

a) henkilövahingon ollessa kyseessä vakuutusturvan vähimmäismäärä on 1 000 000 euroa vahingon kärsinyttä kohden tai 5 000 000 euroa vahinkotapausta kohden riippumatta vahingon kärsineiden lukumäärästä;

b) omaisuusvahingon ollessa kyseessä 1 000 000 euroa vahinkotapausta kohden riippumatta vahingon kärsineiden lukumäärästä.

--”

7 Direktiivin 2009/103 18 artiklan, jonka otsikko on ”Oikeus suoraan korvausvaatimukseen”, sanamuoto on seuraava:

”Jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että vahingon kärsineillä on 3 artiklassa tarkoitetulla tavalla vakuutetun ajoneuvon aiheuttamissa liikennevahingoissa oikeus vaatia korvausta suoraan vakuutusyhtiykseltä, joka on myöntänyt vahingon aiheuttajalle vastuuvakuutuksen.”

Puolan oikeus

8 Siviilikoodeksista 23.4.1964 annetun lain (ustawa – Kodeks cywilny, Dz. U. 1964, nro 16, järjestysnumero 93), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiaan (jäljempänä siviililaki), 363 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Vahinko on poistettava vahingon kärsineen valinnan mukaan joko palauttamalla aiempi tilanne tai maksamalla asianmukainen rahasumma. Jos aiemman tilanteen palauttaminen ei olisi kuitenkaan mahdollista tai jos se aiheuttaisi siihen velvolliselle liiallisia vaikeuksia tai kustannuksia, vahingon kärsineen oikeus rajoittuu rahalliseen suoritukseen.”

9 Siviililain 822 §:n 1 ja 4 momentissa säädetään seuraavaa:

”1. Vastuuvakuutus sopimuksella vakuutuksenantaja sitoutuu maksamaan sopimuksessa määritetyn korvauksen vahingoista, joita aiheutuu kolmansille, joiden osalta vastuun vahingosta kantaa vakuutuksenottaja tai vakuutettu.

--

4. Sillä, jolla on oikeus korvaukseen vastuuvakuutus sopimuksen piiriin kuuluvan tapahtuman johdosta, on oikeus kohdistaa vaatimuksensa suoraan vakuutuksenantajaan.”

Pääasiat ja ennakkoratkaisukysymykset

- 10 Ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawissa (Varsovan kaupungin piirioikeus, Puola) on vireillä kuusi oikeusriitaa. Kantajina näissä ovat ensimmäisessä oikeusriidassa BF, toisessa ZN, kolmannessa NK, neljännessä KP ja viidennessä RD, ja he kaikki vaativat korvausta vahingoista, joita aiheutui heidän ajoneuvojensa vahingoittumisesta liikenneonnettomuudessa. Kuudennessa oikeusriidassa AR vaatii korvausta vahingosta, joka hänen ajoneuvolleen aiheutui autotallin oven putoamisesta.
- 11 Pääasioiden kantajat ovat arvioineet vahinkonsa sellaisten korjauskustannusten perusteella, jotka vastaavat vahingoittuneen ajoneuvon korjaamiseen tarvittavien alkuperäisten varaosien ja työn arvioitua markkina-arvoa. Koska kyseisiä ajoneuvoja ei ole vielä korjattu, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin luonnehtii näitä korjauskustannuksia hypoteettisiksi. Pääasioiden vastaajat eli vakuutusyritykset, jotka ovat myöntäneet liikennevakuutuksen henkilöille, jotka ovat velvollisia korvaamaan vahingot pääasioiden kantajille, väittävät puolestaan, ettei tämä korvaus voi ylittää tosiasiallisesti aiheutuneen vahingon määrää, joka lasketaan niin sanotun erotusmenetelmän mukaisesti. Tämän menetelmän mukaan tämän määrän on vastattava sen arvon, joka vahingoittuneella ajoneuvolla olisi ollut, jos onnettomuutta ei olisi tapahtunut, ja sen arvon, joka kyseisellä ajoneuvolla on sen nykyisessä kunnossa vahingoittuneena, välistä erotusta. Näiden vakuutusyritysten mukaan korjauskustannukset voidaan ottaa huomioon vain, jos osoitetaan, että ne ovat tosiasiallisesti aiheutuneet.
- 12 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että kansallisen oikeuden mukaan vahingonkorvauksen tarkoituksena on myöntää vahinkoa kärsineelle summa, joka vastaa vahingoittuneen omaisuuden arvon ja sen arvon välistä erotusta, joka omaisuudella olisi ollut, jos vahinkoa ei olisi tapahtunut, mutta ei kuitenkaan antaa kyseiselle osapuolelle perusteetonta etua.
- 13 Se täsmentää, että Puolan oikeuskäytännön mukaan vahingoittuneen ajoneuvon omistajalle maksettava korvaus on laskettava kyseisen ajoneuvon hypoteettisten korjauskustannusten perusteella riippumatta siitä, onko ajoneuvon omistaja tosiasiallisesti korjauttanut ajoneuvon tai aikooko hän korjauttaa sen. Korvaus, jossa otetaan huomioon tällaiset hypoteettiset korjauskustannukset, jotka ylittävät huomattavasti aiheutuneen, erotusmenetelmän perusteella määritetyn vahingon määrän, myönnetään myös niille vahinkoa kärsineille, jotka ovat jo myyneet vahingoittuneen ajoneuvonsa ja jotka eivät näin ollen käytä tätä korvausta ajoneuvon korjauttamiseen. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan tämä käytäntö johtaa siihen, että nämä henkilöt saavat perusteetonta etua niiden kaikkien muiden vakuutuksenottajien kustannuksella, joilta vakuutusyritykset perivät näistä kohtuuttomista korvauksista aiheutuneet kustannukset yhä korkeampina vakuutusmaksuina.
- 14 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan tätä oikeuskäytäntöä, jota voidaan arvostella siitä, että vahingon kärsinyt voi tietyissä tapauksissa saada perusteetonta etua, voidaan perustella sillä erityissuojalla, joka liikenneonnettomuuksien uhreille annetaan unionin oikeudessa. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo täten, että on tarpeellista selvittää vahingon kärsineiden sellaisten oikeuksien laajuutta, jotka perustuvat direktiivin 2009/103 18 artiklassa säädettyyn oikeuteen vaatia korvausta suoraan vakuutusyritykseltä.
- 15 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii erityisesti viimeksi mainitun oikeuden ulottuvuutta, kun otetaan huomioon se, että Puolan oikeuden mukaan vahinkovastuussa olevaa henkilöä vastaan esitetty vaatimus voi koskea vahingon kärsineen valinnan mukaan joko

rahallisen korvauksen maksamista tai vahingoittuneen ajoneuvon korjaamista eli luontoissuoritusta, kun taas siviililain 822 §:n 1 momentissa säädetään, että vakuutusyrittäjä voi joutua suorittamaan ainoastaan rahasuorituksen.

- 16 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyrkii näin ollen selvittämään, onko unionin oikeus esteenä kansallisen oikeuden säännöksille, joiden johdosta vahingon kärsineeltä, joka haluaa esittää vaatimuksensa suoraan vakuutusyrittäjälle, evätään yksi kansalliseen oikeuteen perustuvista tavoista poistaa vahinko. Se on puolestaan taipuvainen katsomaan, että unionin oikeutta on tulkittava siten, että tähän kysymykseen vastataan myöntävästi.
- 17 Se tiedustelee kuitenkin myös, mikä on vahingon kärsineen suoraan vakuutuksenantajalle esittämän sellaisen vaatimuksen kohde, jossa kyseinen henkilö vaatii ajoneuvonsa korjaamista. Olisi nimittäin mahdollista joko jättää soveltamatta siviililain 822 §:n 1 momentista ilmenevää sääntöä, jonka mukaan vakuutuksenantajan suoritus voi olla ainoastaan rahallinen, ja siten mahdollistaa se, että vahingon kärsinyt voi vaatia vakuutuksenantajaa järjestämään vahingoittuneen ajoneuvonsa korjaamisen, tai myöntää vahingon kärsineelle oikeus vaatia vakuutuksenantajaa maksamaan tähän tarvittavat varat sen sijaan, että tämä järjestäisi korjauksen.
- 18 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on taipuvainen suosimaan jälkimmäistä vaihtoehtoa. Se pohtii kuitenkin myös sitä, onko unionin oikeus esteenä sellaisten kansallisen oikeuden sääntöjen soveltamiselle, joiden mukaan vahingon kärsineen henkilön ajoneuvon korjaamiseen tarvittavien varojen maksamiselle kyseiselle henkilölle voidaan asettaa ehtoja, joilla pyritään estämään se, että tämä voisi käyttää näitä varoja muuhun tarkoitukseen kuin mainittuun korjaukseen ja että tämä hyötyisi tilanteesta, jossa hänen omaisuutensa kasvaisi onnettomuuden seurauksena. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on lisäksi epävarma siitä, onko oikeus vaatia vakuutuksenantajaa maksamaan vahingoittuneen ajoneuvon korjaamiseen tarvittavat varat tunnustettava myös tällaisen ajoneuvon omistajalle, joka on jo myynyt ajoneuvon niin, ettei hänellä ole käytännössä mahdollisuutta korjauttaa sitä.
- 19 Lopuksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että ennakkoratkaisukysymyksiin annettavilla vastauksilla on merkitystä myös sen oikeusriidan ratkaisemisen kannalta, jossa AR on pääasian kantajana, vaikka autotallin oven putoamisesta ajoneuvolle aiheutunut vahinko ei kuulukaan direktiivin 2009/103 soveltamisalaan. Sen mielestä vaikuttaa nimittäin järkevältä soveltaa tällaiseen oikeusriitaan samoja periaatteita kuin muihin pääasioihin, kun otetaan huomioon periaate, joka koskee yhdenvertaisuutta lain edessä.
- 20 Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie on tässä tilanteessa päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
 - ”1) Onko [direktiivin 2009/103] 18 artiklaa, luettuna yhdessä 3 artiklan kanssa, tulkittava siten, että sen kanssa ovat ristiriidassa kansalliset säännökset, joiden perusteella vahingon kärsinyt, joka käyttää oikeutta vaatia moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvää korvausta omaa ajoneuvoaan koskevasta vahingosta suoraan vakuutusyrittäjältä, joka on myöntänyt vahingon aiheuttajalle liikennevakuutuksen, voi saada vakuutusyrittäjältä ainoastaan omaisuudelleen aiheutuneen tosiasiallisen ja todellisen menetyksen – eli onnettomuutta edeltävässä kunnossa olevan ajoneuvon arvon ja vahingoittuneen ajoneuvon arvon välisen erotuksen – suuruisen korvauksen, johon on lisätty ajoneuvolle jo tosiasiallisesti aiheutuneet perustellut korjauskustannukset ja muut onnettomuudesta jo aiheutuneet perustellut kustannukset, vaikka vahingon kärsinyt voisi vaatia vahingon aiheuttajalta oman valintansa

mukaan vahingonkorvauksen sijasta ajoneuvon palauttamista vahinkoa edeltäneeseen kuntoon (joko vahingon aiheuttaja korjaisi ajoneuvon itse tai korjaamo, jolle hän maksaa, korjaisi sen), jos hän vaatisi vahingon poistamista suoraan vahingon aiheuttajalta?

- 2) Mikäli edellä esitettyyn kysymykseen vastataan myöntävästi, onko [direktiivin 2009/103] 18 artiklaa, luettuna yhdessä 3 artiklan kanssa, tulkittava siten, että sen kanssa ovat ristiriidassa kansalliset säännökset, joiden perusteella vahingon kärsinyt, joka käyttää oikeutta vaatia moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvää korvausta omaa ajoneuvoaan koskevasta vahingosta suoraan vakuutusyrittäjältä, joka on myöntänyt vahingon aiheuttajalle liikennevakuutuksen, voi saada vakuutusyrittäjältä omaisuudelleen aiheutuneen tosiasiallisen ja todellisen menetyksen – eli onnettomuutta edeltävässä kunnossa olevan ajoneuvon arvon ja vahingoittuneen ajoneuvon arvon välisen erotuksen – suuruisen korvauksen, johon on lisätty ajoneuvolle jo tosiasiallisesti aiheutuneet perustellut korjauskustannukset ja muut onnettomuudesta jo aiheutuneet perustellut kustannukset, sijasta ainoastaan määrän, joka vastaa ajoneuvon palauttamisesta vahinkoa edeltäneeseen kuntoon aiheutuvia kustannuksia, vaikka vahingon kärsinyt voisi vaatia vahingon aiheuttajalta oman valintansa mukaan korvauksen sijasta ajoneuvon palauttamista vahinkoa edeltäneeseen kuntoon (ei ainoastaan varojen antamista tähän tarkoitukseen), jos hän vaatisi vahingon poistamista suoraan vahingon aiheuttajalta?
- 3) Mikäli ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi ja toiseen kysymykseen kieltävästi, onko [direktiivin 2009/103] 18 artiklaa, luettuna yhdessä 3 artiklan kanssa, tulkittava siten, että sen kanssa ovat ristiriidassa kansalliset säännökset, joiden perusteella vakuutusyrittäjä, jota moottoriajoneuvojen käytön vuoksi vahingoittuneen ajoneuvon omistaja on vaatinut maksamaan hypoteettiset kustannukset, joita omistajalle ei aiheutunut mutta jotka aiheutuisivat, jos omistaja päättäisi palauttaa ajoneuvon onnettomuutta edeltävään kuntoon, voi
- a) sitoa tämän maksun siihen, että vahingon kärsinyt osoittaa, että hän tosiasiallisesti aikoo korjata ajoneuvon tietyllä tavalla tietyllä mekaanikolla tietyyn osien ja palvelun hintaan, ja toimittaa varat kyseiseen korjaukseen suoraan kyseiselle mekaanikolle (tai korjauksiin tarvittavien osien myyjälle) sillä edellytyksellä, että varat palautetaan, jos tarkoitusta, jota varten kyseiset varat maksetaan, ei toteutettaisi, ja jos ei, niin
 - b) sitoa tämän maksun kuluttajan velvollisuuteen osoittaa sovittuna ajankohtana, että hän on käyttänyt maksetut varat auton korjaukseen, tai palauttaa varat vakuutusyrittäjälle, ja jos ei, niin
 - c) vaatia omistajaa osoittamaan, että kyseiset varat on käytetty korjaamiseen, tai palauttamaan ne, sen jälkeen kun kyseiset varat on maksettu ja on ilmoitettu maksamisen tarkoitus (niiden käyttötapa) ja kun tarvittava aika, jona vahingon kärsinyt on voinut korjata ajoneuvon, on päättynyt,

niin että poistetaan vahingon kärsineen mahdollisuus saada perusteetonta etua vahingosta?

- 4) Mikäli ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi ja toiseen kysymykseen kieltävästi, onko [direktiivin 2009/103] 18 artiklaa, luettuna yhdessä 3 artiklan kanssa, tulkittava siten, että sen kanssa ovat ristiriidassa kansalliset säännökset, joiden perusteella vahingon kärsinyt, joka ei ole enää vahingoittuneen ajoneuvon omistaja, koska hän on myynyt sen ja saanut sitä vastaan varoja, minkä vuoksi hän ei voi enää korjata tätä ajoneuvoa, ei voi tämän vuoksi vaatia vakuutusyrittäjästä, joka on myöntänyt vahingon aiheuttajalle liikennevakuutuksen, maksamaan kustannuksia korjauksesta, joka olisi tarpeen vahingoittuneen ajoneuvon palauttamiseksi vahinkoa edeltäneeseen kuntoon, ja vahingon kärsineen vaatimus rajoittuu

vakuutusyrittäjälle osoitettuun vaatimukseen omaisuudelle aiheutuneen tosiasiallisen ja todellisen menetyksen eli onnettomuutta edeltävässä kunnossa olevan ajoneuvon arvon ja vahingoittuneen ajoneuvon arvon välisen erotuksen suuruudesta korvauksesta, johon on lisätty ajoneuvolle jo tosiasiallisesti aiheutuneet perustellut korjauskustannukset ja muut onnettomuudesta jo aiheutuneet perustellut kustannukset?”

Ennakkoratkaisupyyntöön tutkittavaksi ottaminen

- 21 RD väittää unionin tuomioistuimelle toimittamissaan huomautuksissa, että ennakkoratkaisupyyntö on jätettävä tutkimatta, koska ennakkoratkaisukysymyksillä pyritään todellisuudessa kyseenalaistamaan Puolan oikeudessa säädetyt yksityiskohtaiset säännöt moottoriajoneuvojen käyttämisestä aiheutuneiden vahinkojen korvaamisesta liikennevakuutuksen perusteella. Puolan hallitus puolestaan toteaa, että pääasioiden taustalla olevilla vaatimuksilla ei pyritä pääasioiden kantajien ajoneuvojen korjaamiseen vaan rahallisen korvauksen maksamiseen heille, joten kahta ensimmäistä kysymystä on pidettävä hypoteettisina ja ne on näin ollen jätettävä tutkimatta.
- 22 Tältä osin unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä tosin ilmenee, että unionin oikeuden nykytilassa jäsenvaltioilla on edelleen lähtökohtaisesti vapaus päättää omissa vahingonkorvausjärjestelmissään erityisesti siitä, mitkä moottoriajoneuvojen aiheuttamista vahingoista ovat korvattavia, miten laajasti kyseiset vahingot korvataan ja kenellä on oikeus mainittuun korvaukseen (tuomio 20.5.2021, K. S. (Vahingoittuneen ajoneuvon hinauskustannukset), C-707/19, EU:C:2021:405, 25 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 23 Nyt käsiteltävissä asioissa ennakkoratkaisukysymykset eivät kuitenkaan koske edellisessä kohdassa mainittuja kysymyksiä. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyrkii kysymyksillään nimittäin selvittämään lähinnä, onko direktiivin 2009/103 18 artiklaa tulkittava siten, että se on esteenä jäsenvaltion säännöstölle, jossa säädetään tietyistä yksityiskohtaisista säännöistä sille, miten liikenneonnettomuuden johdosta vahinkoa kärsineet henkilöt voivat käyttää kyseisessä artiklassa tunnustettua oikeuttaan vaatia korvausta suoraan kyseisestä vahingosta vastuussa olevan henkilön vakuutusantajalta.
- 24 Puolan hallituksen argumentti, jonka mukaan pääasioiden taustalla olevat vaatimukset eivät koske kyseessä olevien vahingoittuneiden ajoneuvojen korjaamista vaan rahallisen korvauksen maksamista, ei myöskään riitä osoittamaan, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kaksi ensimmäistä kysymystä ovat luonteeltaan hypoteettisia.
- 25 Kyseisen tuomioistuimen antamista tiedoista, jotka on esitetty tiivistetysti tämän tuomion 13–17 kohdassa, nimittäin ilmenee, että kyseinen tuomioistuin on hyvin tietoinen siitä, että pääasioiden taustalla olevilla vaatimuksilla pyritään rahallisen korvauksen maksamiseen. Se haluaa kuitenkin tietää muun muassa, onko direktiivin 2009/103 18 artiklaa tulkittava siten, että kun jäsenvaltion säännöstössä säädetään, että vahingon kärsinyt voi vaatia vahingosta vastuussa olevalta henkilöltä valintansa mukaan rahallisen korvauksen maksamista tai vahingoittuneen ajoneuvon korjaamista, tämä henkilö voi käyttämällä oikeuttaan vaatia korvausta suoraan vakuutusantajalta, joka on myöntänyt vahinkovastuussa olevalle henkilölle liikennevakuutuksen, vaatia kyseiseltä vakuutusantajalta rahallista korvausta, jota ei laskettaisi niin sanotun erotusmenetelmän vaan mainitun ajoneuvon korjaamiseksi välttämättömien kustannusten perusteella.

- 26 Tästä seuraa, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kysymykset koskevat unionin oikeuden tulkintaa eivätkä ne ole luonteeltaan hypoteettisia.
- 27 On kuitenkin todettava, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen antamien tietojen mukaan yhtäältä AR:n ja toisaalta PK:n ja CR:n välinen pääasia koskee autotallin oven putoamisen seurauksena ajoneuvolle aiheutuneiden vahinkojen korvaamista.
- 28 Direktiivillä 2009/103 pyritään varmistamaan moottoriajoneuvojen aiheuttamien onnettomuuksien uhrien suojele, johon unionin lainsäätäjä on pyrkinyt jatkuvasti ja yhä voimallisemmin (ks. vastaavasti tuomio 20.5.2021, K.S. (Vahingoittuneen ajoneuvon hinauskustannukset), C-707/19, EU:C:2021:405, 27 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 29 On kuitenkin selvää, että autotallin toiminnasta vastaavan henkilön vahingonkorvausvastuu autotallin oven putoamisesta moottoriajoneuvon päälle ei perustu kyseisen ajoneuvon aiheuttamaan vahinkoon vaan vahinkoon, joka tälle ajoneuvolle on aiheutunut kiinteistön osan putoamisesta. Tästä seuraa, että – kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin itsekin myöntää – yhtäältä AR:n ja toisaalta PK:n ja CR:n välisen pääasian taustalla olevat tosiseikat eivät kuulu direktiivin 2009/103 soveltamisalaan.
- 30 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa kuitenkin, että sen mielestä on sen periaatteen kannalta, joka koskee yhdenvertaisuutta lain edessä, järkevää soveltaa kyseiseen oikeusriitaan samoja sääntöjä kuin muihin pääasioihin. Siltä osin kuin ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tarkastelee pelkästään seurauksia, joita tästä tuomiosta voi Puolan oikeudessa tunnustetun periaatteen mukaisesti seurata, on riittävää muistuttaa, että SEUT 267 artiklassa määrättyssä menettelyssä unionin tuomioistuimella ei ole toimivaltaa tulkita kansallista oikeutta eikä soveltaa oikeussääntöjä tiettyyn yksittäistapaukseen, koska nämä tehtävät kuuluvat yksinomaan ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle (ks. vastaavasti määräys 3.9.2020, Vikingo Fővállalkozó, C-610/19, EU:C:2020:673, 68 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja määräys 9.1.2023, A.T.S. 2003, C-289/22, EU:C:2023:26, 29 kohta). Näin ollen nämä seikat eivät riitä osoittamaan, että tämän ensimmäisen oikeusriidan kohteen ja pyydetyn unionin oikeuden tulkinnan välillä olisi yhteys.
- 31 Kaiken edellä esitetyn perusteella on näin ollen todettava, että ennakkoratkaisupyyntö voidaan ottaa tutkittavaksi, paitsi siltä osin kuin kyse on yhtäältä AR:n ja toisaalta PK:n ja CR:n välisestä oikeusriidasta, jonka osalta se on jätettävä tutkimatta.

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

- 32 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustele kysymyksillään, joita on tarkasteltava yhdessä, pääasiallisesti, onko direktiivin 2009/103 18 artiklaa, luettuna yhdessä kyseisen direktiivin 3 artiklan kanssa, tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle säännöstölle, jonka mukaan tilanteessa, jossa henkilö, jonka ajoneuvo on vahingoittunut liikenneonnettomuuden seurauksena, esittää vaatimuksensa suoraan vahingosta vastuussa olevan henkilön vakuutusenantajalle, voi saada kyseiseltä vakuutusenantajalta ainoastaan rahallisen korvauksen, ja se tiedustele tarvittaessa, mitä velvollisuuksia näistä säännöksistä seuraa tällaisen korvauksen laskemista koskevien yksityiskohtaisten sääntöjen sekä sen maksamista koskevien ehtojen osalta.

- 33 Direktiivin 2009/103 3 artiklassa säädetään, että jäsenvaltioiden on toteutettava, jollei kyseisen direktiivin 5 artiklan nojalla mahdollisesti säädetyistä poikkeuksista muuta johdu, tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että sellaisten ajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta on otettu liikennevakuutus, joilla on pysyvä kotipaikka sen alueella.
- 34 Tältä osin on aluksi todettava, että koska ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei ole toisin todennut, ne viisi pääasiaa, joiden osalta ennakkoratkaisupyyntö on otettu tutkittavaksi, eivät koske henkilöitä tai ajoneuvoja, joiden osalta Puolan tasavalta olisi käyttänyt kyseisessä 5 artiklassa tarjottuja poikkeusmahdollisuuksia.
- 35 Siltä osin kuin on kyse direktiivin 2009/103 18 artiklassa vahvistetusta vahingon kärsineiden oikeudesta kohdistaa vaatimuksensa suoraan vakuutuksenantajaan, on todettava, ettei kyseinen säännös ole esteenä sille, että kansallisen oikeuden mukaan ainoastaan rahallinen korvaus on mahdollinen.
- 36 On nimittäin todettava, että kyseisen direktiivin johdanto-osan 30 perustelukappaleesta ilmenee, että tämä oikeus muodostuu siitä, että vahingon kärsinyt voi vedota vakuutussopimukseen ja vaatia korvausta suoraan vakuutusyhtiönseltä. Tästä seuraa, että tällaisen vaatimuksen kohteena voi olla ainoastaan se, että vahinkovastuussa olevan henkilön vakuutuksenantaja suorittaa suoraan vahingon kärsineelle suorituksen, joka tämän vakuutuksenantajan olisi pitänyt suorittaa vakuutetulle vakuutussopimuksen rajoissa.
- 37 Näin ollen silloin, kun vakuutuksenantajan suoritus, sellaisena kuin se on määritelty vakuutussopimuksessa, on luonteeltaan yksinomaan rahallinen, mainitun direktiivin 18 artikla ei ole esteenä sille, että vahingon kärsineen suoraan vakuutuksenantajalle esittämän vaatimuksen kohteena on välttämättä oltava rahallisen korvauksen maksaminen.
- 38 Kuten julkisasiamies on lähinnä todennut ratkaisuehdotuksensa 52 kohdassa, se, että muun muassa direktiivin 2009/103 9 artiklassa vahvistetaan pakollinen vähimmäisturva korvauksen rahallisen vähimmäismäärän muodossa, vahvistaa tältä osin tällaisen tulkinnan.
- 39 Nyt käsiteltävässä asiassa tilanne on tällainen pääasioissa kyseisen direktiivin 18 artiklan nojalla esitettyjen vaatimusten osalta, koska – kuten unionin tuomioistuimelle toimitetuista tiedoista ilmenee – siviililain 822 §:n 1 momentissa säädetään, että vakuutuksenantajan suoritukset voivat olla ainoastaan rahallisia.
- 40 Tässä yhteydessä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kysymykset koskevat myös tällaisen rahallisen korvauksen laskemista sekä maksamista koskevia yksityiskohtaisia sääntöjä muun muassa sen osalta, onko mahdollista asettaa tällaisen vakuutuksenantajan suorittaman korvauksen maksamiselle sellaisia edellytyksiä, joilla pyritään takaamaan, että vahingon kärsinyt todella käyttää korvauksen ajoneuvonsa korjaamiseen, mikä sulkee pois sen, että kyseinen korvaus vastaisi hänen vahingoittuneen ajoneuvonsa korjauskustannuksia silloin, kun kyseinen henkilö on myynyt kyseisen ajoneuvon vahingoittuneena.
- 41 Tästä on aiheellista huomauttaa, että kansallisten tuomioistuinten on huolehdittava siitä, ettei Euroopan unionin oikeusjärjestyksessä taattujen oikeuksien suojaaminen johtaisi siihen, että oikeudenhaltijat saavat perusteetonta etua (tuomio 25.3.2021, Balgarska Narodna Banka, C-501/18, EU:C:2021:249, 125 kohta ja tuomio 21.3.2023, Mercedes-Benz Group (Estolaitteilla varustettujen ajoneuvojen valmistajien vastuu), C-100/21, EU:C:2023:229, 94 kohta).

- 42 Täten on myös muistutettava, että moottoriajoneuvoja käyttämällä kolmansille aiheutettuihin vahinkoihin liittyvää vastuuta koskeva vakuuttamisvelvollisuus on eri asia kuin se, kuinka laajalti heille korvataan tällainen vahinko vakuutetun vahingonkorvausvastuun perusteella. Ensimmäinen mainittu määritellään ja taataan unionin oikeudessa, kun taas toisesta säädetään pääasiallisesti kansallisessa oikeudessa (tuomio 20.5.2021, K.S. (Vahingoittuneen ajoneuvon hinauskustannukset), C-707/19, EU:C:2021:405, 23 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 43 Unionin säännöstöllä ei siis pyritä yhdenmukaistamaan jäsenvaltioiden vahingonkorvausvastuusäännöstöä, vaan ne voivat edelleen lähtökohtaisesti vapaasti päättää, millaista vahingonkorvausvastuusäännöstöä sovelletaan sellaisiin vahinkotapahtumiin, jotka ovat aiheutuneet ajoneuvojen käyttämisestä liikenteessä (tuomio 20.5.2021, K.S. (Vahingoittuneen ajoneuvon hinauskustannukset), C-707/19, EU:C:2021:405, 24 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 44 Täten on todettava, kuten tämän tuomion 22 kohdassa on muistutettu, että unionin oikeuden nykytilassa jäsenvaltioilla on edelleen lähtökohtaisesti vapaus päättää omissa vahingonkorvausjärjestelmissään erityisesti siitä, mitkä moottoriajoneuvojen aiheuttamista vahingoista ovat korvattavia, miten laajasti kyseiset vahingot korvataan ja kenellä on oikeus mainittuun korvaukseen.
- 45 Jäsenvaltioiden on kuitenkin käyttäessään tätä toimivaltaansa noudatettava unionin oikeutta, eivätkä kansalliset vahingonkorvausoikeuden säännökset, jotka sääntelevät ajoneuvon käyttämisestä aiheutuvien vahinkojen korvaamista, voi poistaa unionin säännösten tehokasta vaikutusta muun muassa epämällä suoraan vahinkoa kärsineeltä oikeuden saada korvaus moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavasta pakollisesta vakuutuksesta tai rajoittamalla suhteettomasti tätä oikeutta (ks. vastaavasti tuomio 20.5.2021, K.S. (Vahingoittuneen ajoneuvon hinauskustannukset), C-707/19, EU:C:2021:405, 26 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio 10.6.2021, Van Ameyde España, C-923/19, EU:C:2021:475, 44 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 46 Tästä on todettava, että siltä osin kuin vahingon kärsinyt käyttää oikeuttaan vaatia korvausta suoraan vahingosta vastuussa olevalle henkilölle liikennevakuutuksen myöntäneeltä vakuutusantajalta ja vaatii vakuutus sopimuksessa määrättyä vakuutusantajan suoritusta hyväkseen, tämän suorituksen maksamiselle voidaan asettaa vain kyseisessä sopimuksessa nimenomaisesti määrättyjä ehtoja.
- 47 Kuten julkisasiamies on korostanut ratkaisuehdotuksensa 62 kohdassa, tämän tuomion 40 kohdassa esitetyillä edellytyksillä ei näin ollen voida sulkea pois tai rajoittaa direktiivin 2009/103 3 artiklaan perustuvaa vakuutusantajan velvollisuutta kattaa täysimääräisesti korvaukset, jotka vahingosta vastuussa olevan henkilön on suoritettava vahingon kärsineelle tälle aiheutuneen vahingon perusteella, koska muuten loukattaisiin direktiivin 2009/103 18 artiklassa säädetyn suoraa korvausvaatimusta koskevan oikeuden tehokasta vaikutusta.
- 48 Esitettyihin kysymyksiin on kaiken edellä esitetyn perusteella vastattava, että direktiivin 2009/103 18 artiklaa, luettuna yhdessä kyseisen direktiivin 3 artiklan kanssa, on tulkittava siten, että
- se ei ole esteenä kansalliselle säännöstölle, jonka mukaan tilanteessa, jossa henkilö, jonka ajoneuvo on vahingoittunut liikenneonnettomuuden seurauksena, esittää vaatimuksensa

suoraan vahingosta vastuussa olevan henkilön vakuutuksenantajalle, voi saada kyseiseltä vakuutuksenantajalta ainoastaan rahallisen korvauksen

- se on esteenä kyseisen korvauksen laskemista koskeville yksityiskohtaisille säännöille sekä sen maksamista koskeville ehdoille siltä osin kuin niillä suljetaan pois kyseisen 18 artiklan perusteella esitetyn suoran korvausvaatimuksen yhteydessä vakuutuksenantajan kyseiseen 3 artiklaan perustuva velvollisuus kattaa täysimääräisesti korvaukset, jotka vahingosta vastuussa olevan henkilön on suoritettava vahingon kärsineelle tälle aiheutuneen vahingon perusteella, tai siltä osin kuin niillä rajoitetaan sitä.

Oikeudenkäyntikulut

- 49 Pääasioiden asianosaisten osalta asioiden käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevien asioiden käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (viides jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavasta vakuutuksesta ja vakuuttamisvelvollisuuden voimaansaattamisesta 16.9.2009 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/103/EY 18 artiklaa, luettuna yhdessä kyseisen direktiivin 3 artiklan kanssa

on tulkittava siten, että

- **se ei ole esteenä kansalliselle säännöstölle, jonka mukaan tilanteessa, jossa henkilö, jonka ajoneuvo on vahingoittunut liikenneonnettomuuden seurauksena, esittää vaatimuksensa suoraan vahingosta vastuussa olevan henkilön vakuutuksenantajalle, voi saada kyseiseltä vakuutuksenantajalta ainoastaan rahallisen korvauksen**
- **se on esteenä kyseisen korvauksen laskemista koskeville yksityiskohtaisille säännöille sekä sen maksamista koskeville ehdoille siltä osin kuin niillä suljetaan pois kyseisen 18 artiklan perusteella esitetyn suoran korvausvaatimuksen yhteydessä vakuutuksenantajan kyseiseen 3 artiklaan perustuva velvollisuus kattaa täysimääräisesti korvaukset, jotka vahingosta vastuussa olevan henkilön on suoritettava vahingon kärsineelle tälle aiheutuneen vahingon perusteella, tai siltä osin kuin niillä rajoitetaan sitä.**

Allekirjoitukset